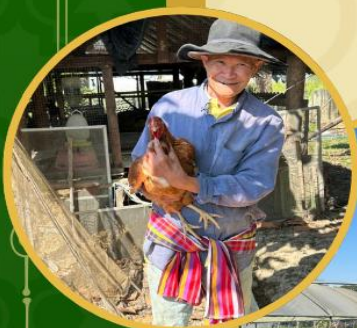

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลเมืองแม่โจ้ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

จัดทำโดย

กองการศึกษา เทศบาลเมืองแม่โจ้

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์พื้นที่ฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่น และของชาติ จัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิ มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทย มีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย

กองการศึกษา เทศบาลเมืองแม่โจ้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านของเทศบาลเมืองแม่โจ้ เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจาก ชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆ ต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้าที่
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑ - ๕
ความหมายของปราชญ์ชาวบ้าน	๖
ด้านเกษตรกรรมและด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๘ - ๑๓
ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	๑๕ - ๒๔
ด้านศิลปกรรม	๒๖ - ๓๓

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นได้มาจาก ประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญา เป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ในวิถีชีวิตดั้งเดิม นั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุลที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่าย ทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำคอยให้ คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่าเขา ข้าว แดด ลม ฝน โลก และจักรวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และ ล่วงลับไปแล้ว

ประเภทของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาไทย แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ชาติ และระดับท้องถิ่น

๑. ภูมิปัญญาระดับชาติ เป็นภูมิปัญญาที่พัฒนาสังคมไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่างๆในอดีต เช่น การกอบกู้เอกราชโดยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และการเสียแผ่นดินบางส่วนของประเทศไทยในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อรักษาเอกราชชาติไทย ทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็น เมืองขึ้น ของชาติตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม หรือจักรวรรดินิยม

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือสิ่งที่แสดงความรู้ ความคิดและการกระทำ ของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนแต่พอทำ ความเข้าใจได้ดังนี้ หมายถึง ความรู้หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอด สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดต่อกันจากสถาบันต่างๆ ในชุมชน เช่น จากสถาบันครอบครัว สถาบัน ความเชื่อและศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความหมายคำว่า "ภูมิปัญญาชาวบ้าน" นั้นเป็นการเชื่อมโยงไปถึงความรู้ ประสบการณ์ตรงของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสะสมประสบการณ์จากการทำงาน การประกอบอาชีพและ การเรียนรู้จากธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ และถ้าจะพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แล้วนั้นหมายถึง เทคนิควิทยาพื้นบ้านได้ด้วย โดยสถานวิจัยสังคมได้ให้คำจำกัดความว่า เทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้ ที่จะทำสิ่งต่างๆ อย่างไร โดยมีองค์ประกอบ ๒ ประการคือ เครื่องมือในการทำสิ่งนั้นๆ และกระทบกับขั้นตอน ในการทำสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกได้ในลักษณะความรู้ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่มีความสัมพันธ์ กับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นในท้องถิ่น เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์และธรรมชาติตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ

ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือ ชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือก ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์แนวความคิดที่เป็นมรดกของคนไทยในการประกอบอาชีพ โดยใช้ ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักพิจารณากิจกรรมหรืออาชีพของชุมชนเช่น แลบพื้นที่หรือท้องถิ่นใดเป็นที่ราบลุ่ม กิจกรรมของชุมชนก็คือ การทำนา หรือการปั้นโอ่งและคุ่มน้ำจากดินเหนียว หรือการแกะสลักไม้เป็นเครื่องใช้ต่างๆ โดยใช้ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น คำจำกัดความของคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local wisdom หรือ popular wisdom) คือพื้นฐานของความรู้ของชาวบ้านหรือคือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบต่อกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือที่เป็นความรู้สะสมสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดมาให้เรา มีวิธีการหลายอย่าง ที่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน คือ

การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้เช่น ประเพณีต่าง ๆ ทัศนคติ และคุณค่าหรือ การปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อมการฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไป เลิกไปหรือ กำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่นการรื้อฟื้นดนตรีไทย

การประยุกต์ คือ การปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสม กับสมัยใหม่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีบูชา ต้นไม้ เพื่อให้เกิด สำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาป่ามากยิ่งขึ้น การประยุกต์ประเพณีการทำบุญข้าวเปลือกที่วัด มาเป็นการสร้าง ธนาคารข้าว เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน

การสร้างใหม่ คือ การค้นคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การประดิษฐ์โป่งกลางการคิด โครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกันมาหา รูปแบบใหม่ เช่น การสร้างธนาคารข้าว ธนาคารโคกระบือ การรวมกลุ่มแม่บ้าน เยาวชน เพื่อทำกิจกรรมกันอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมนั้นชีวิตของ ชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันทำมาหากิน การร่วมกันในชุมชนการปฏิบัติ ศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตเป็นแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสัมพันธ์ กับผู้ล่วงลับไปแล้ว กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกับธรรมชาติ ความรู้เรื่องทำมาหากินมีอยู่มาก เช่นการทำไร่ทำนา การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การจับปลา จับสัตว์ การผ้า ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ซึ่งมีลวดลายที่สะท้อนให้เห็น ถึงความเชื่อและความคิดของชาวบ้าน การทำเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลักไม้และหิน ซึ่งจะพบได้จาก โบราณสถานในพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ

ความคิดและการแสดงออกเพื่อจะเข้าใจภูมิปัญญาชาวบ้าน จำเป็นต้องเข้าใจความคิดของ ชาวบ้านเกี่ยวกับโลกหรือที่เรียกว่า โลกทัศน์ และเกี่ยวกับชีวิตที่เรียกว่า ชีวิตทัศน์ สิ่งเหล่านี้เป็นนามธรรม อันเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงกับการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม

ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ผู้คนสมัยก่อนพึ่งพาอาศัยธรรมชาติแทบทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่พัฒนาก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ยังไม่มีระบบการค้าแบบสมัยใหม่ ไม่มีตลาด ชาวบ้านมีหลักเกณฑ์ในการใช้สิ่งของในธรรมชาติ ไม่ตัดไม้อ่อนทำให้ต้นไม้ในป่าขึ้นแทนที่ถูกตัดไปได้ตลอดเวลา

ชาวบ้านยังไม่รู้จักสารเคมี ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ฆ่าหญ้า ฆ่าสัตว์ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สิ่งของในธรรมชาติให้เกื้อกูลกัน ใช้มูลสัตว์ ใบไม้ใบหญ้าที่เน่าเปื่อยเป็นปุ๋ย ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ น้ำสะอาดและไม่เหือดแห้ง ชาวบ้านเคารพธรรมชาติ เชื่อว่ามีเทพมีเจ้าสถิตอยู่ในดิน น้ำ ป่า เขา สถานที่ทุกแห่งจะทำอะไรต้องขออนุญาตและทำด้วยความเคารพและพอดีพองาม ชาวบ้านรู้คุณธรรมชาติ ที่ได้ให้ชีวิตแก่ตน พิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแสดงออกถึงแนวคิดดังกล่าว เช่น งานบุญพิธีที่เกี่ยวกับ น้ำ ข้าว ป่าเขา รวมถึงสัตว์ บ้านเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ มีพิธีสู่ขวัญข้าว เป็นต้น

ความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวบ้านรู้ว่ามีมนุษย์เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของจักรวาล ซึ่งเต็มไปด้วยความเร้นลับ มีพลังและอำนาจที่เขาไม่อาจจะหาคำอธิบายได้ ความเร้นลับดังกล่าวรวมถึงญาติพี่น้องและผู้คนที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านยังมีความสัมพันธ์กับพวกเขา ทำบุญและรำลึกถึงอย่างสม่ำเสมอทุกวัน หรือในโอกาสสำคัญๆ

การทำมาหากิน แม้วิถีชีวิตของชาวบ้านเมื่อก่อนจะดูเรียบง่ายกว่าทุกวันนี้ และยังอาศัยธรรมชาติและแรงงานเป็นหลักในการทำมาหากิน แต่พวกเขาก็ต้องใช้สติปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาให้เพื่อจะได้อยู่รอด ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ในอดีตก็ยังมีไม่น้อย โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวมีสมาชิกมากขึ้นจำเป็นต้องขยายที่ทำกิน ต้องหักร้างถางพง บุกเบิกพื้นที่ทำกินใหม่ การปรับพื้นที่บ้นคั้นนาเพื่อทำนาซึ่งเป็นงานที่หนัก การทำไร่ทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และดูแลรักษาให้เติบโตและได้ผล เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ การจับปลาล่าสัตว์ก็มีวิธีการ บางคนมีความสามารถมาก รู้ว่าเวลาไหนที่ใดและวิธีใดจะจับปลาได้ดีที่สุด คนที่ไม่เก่งก็ต้องใช้เวลานานและได้ปลาน้อย การล่าสัตว์ก็เช่นเดียวกัน

การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ก็เป็นความรู้ความสามารถที่มีมาแต่โบราณ คนทางภาคเหนือรู้จักบริหารน้ำเพื่อการเกษตรและการบริโภคต่างๆ โดยการจัดระบบเหมืองฝายมีการจัดแบ่งปันน้ำกันตามระบบประเพณีที่สืบทอดกันมา มีหัวหน้าที่ทุกคนยอมรับ มีคณะกรรมการจัดสรรน้ำตามสัดส่วนและตามพื้นที่ทำกิน นับเป็นความรู้ที่ทำให้ชุมชนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้ลำน้ำ ไม่ว่าต้นน้ำหรือปลายน้ำ ได้รับการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ทุกคนได้ประโยชน์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ชาวบ้านรู้จักการแปรรูปผลิตผลในหลายรูปแบบ การถนอมอาหารให้กินได้นานการดองการหมัก เช่น ปลาร้า น้ำปลา ผักดอง ปลาเค็ม เนื้อเค็ม ปลาแห้ง เนื้อแห้ง การแปรรูปข้าวก็ทำได้มากมายนับร้อยชนิด เช่น ขนมต่าง ๆ แต่ละพิธีกรรมและแต่ละงานบุญประเพณี มีข้าวและขนมในรูปแบบไม่ซ้ำกัน ตั้งแต่ขนมจีน สังขยา ไปถึงขนมในงานสารท กาละแม ขนมครก และอื่น ๆ ซึ่งยังพอมิให้เห็นอยู่จำนวนหนึ่ง ในปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อขาย หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนความรู้เรื่องการปรุงอาหารก็มีอยู่มากมายแต่ละท้องถิ่นมีรูปแบบและรสชาติแตกต่างกันไปมีมากมายนับร้อยนับพันชนิด แม้ในชีวิตประจำวันจะมีเพียงไม่กี่อย่าง แต่โอกาสงานพิธี งานเลี้ยง งานฉลองสำคัญ จะมีการจัดเตรียมอาหารอย่างดีและพิถีพิถัน

การทำมาหากินในประเพณีเดิมนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การเตรียมอาหาร การจัดขนมและผลไม้ ไม่ได้เป็นเพียงเพื่อให้รับประทานและอร่อย แต่ให้ได้ความสวยงาม ทำให้สามารถสัมผัสกับอาหารนั้นไม่เพียงแต่ทางปากและรสชาติของลิ้น แต่ทางตาและทางใจ การเตรียมอาหารนั้นเป็นงานศิลปะที่ปรุงแต่งด้วยความตั้งใจ ใช้เวลา ฝีมือ และความรู้ความสามารถชาวบ้านสมัยก่อนส่วนใหญ่จะทำนาเป็นหลักเพราะเมื่อมีข้าวแล้วก็สบายใจ ใช้อื่นพอหาได้จากธรรมชาติ เสร็จหน้างานก็จะทำงานหัตถกรรม การทอผ้า ทำเสื่อ เลี้ยงไหม ทำเครื่องมือสำหรับจับสัตว์ เครื่องมือการเกษตร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น หรือเตรียมพื้นที่เพื่อการทำงานครั้งต่อไป

หัตถกรรมเป็นทรัพย์สินและมรดกทางภูมิปัญญาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของบรรพบุรุษ เพราะเป็นสื่อที่ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อและคุณค่าต่าง ๆ ที่สั่งสมมาแต่มนาน ลายผ้าไหม ผ้าฝ้าย ฝีมือในการทออย่างประณีต รูปแบบเครื่องมือที่สานด้วยไม้ไผ่ และอุปกรณ์เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ เครื่องดนตรี เครื่องเล่น สิ่งเหล่านี้ได้ถูกบรรจงสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สอย การทำบุญหรือการอุทิศให้ใครคนหนึ่ง ไม่ใช่เพื่อการค้าขาย ชาวบ้านทำมาหากินเพียงเพื่อการยังชีพ ไม่ได้ทำเพื่อขาย มีการนำผลิตผลส่วนหนึ่งไปแลกเปลี่ยนของที่จำเป็นที่ตนเองไม่มี เช่น นำข้าวไปแลกเปลี่ยน พริก ปลา ไก่ หรือเสื่อผ้า การขายผลิตผลมีเพียงส่วน น้อย และเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อเสียภาษีให้รัฐ ชาวบ้านนำผลิตผล เช่น ข้าว ไปขายในเมืองให้กับพ่อค้าหรือขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นเช่นทางภาคอีสาน เรียกว่า "นายฮ้อย" คนเหล่านี้จะนำผลิตผลบางอย่างเช่น ข้าว ปลา ร้า วัว ควาย ไปขายในที่ไกลๆ ทางภาคเหนือมีพ่อค้าวัวต่าง ๆ เป็นต้น แม้ว่าความรู้เรื่องการค้าขายของคนสมัยก่อนไม่อาจจะนำมาใช้ในระบอบตลาดเช่นปัจจุบันได้ เพราะสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากแต่การค้าที่มีจริยธรรมของพ่อค้าในอดีต ที่ไม่ได้หวังแต่เพียงกำไร แต่คำนึงถึงการช่วยเหลือแบ่งปันเป็นหลัก ยังมีคุณค่าสำหรับปัจจุบัน นอกนั้น ในหลายพื้นที่ในชนบท ระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของยังมีอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ยากจนซึ่งชาวบ้านไม่มีเงินสดแต่มีผลิตผลต่างๆ ระบบการแลกเปลี่ยนไม่ได้ยึดหลักมาตราซึ่งวัดหรือการตีราคาของสิ่งของ แต่แลกเปลี่ยนโดยการคำนึงถึงสถานการณ์ของผู้แลกเปลี่ยนทั้งสองฝ่ายคนที่เอาปลาหรือไก่มาของแลกข้าว อาจจะได้ข้าวเป็นถังเพราะเจ้าของข้าวคำนึงถึงความจำเป็นของครอบครัวเจ้าของไก่ ถ้าตีราคาเป็นเงินข้าวหนึ่งถังย่อมมีค่าสูงกว่าไก่หนึ่งตัว

การอยู่ร่วมกันในสังคมการอยู่ร่วมกันในชุมชนดั้งเดิมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องไม่กี่ตระกูล ซึ่งได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ หรือสืบทอดบรรพบุรุษจนนับญาติกันได้ทั้งชุมชน มีคนเฒ่าคนแก่ที่ชาวบ้านเคารพนับถือเป็นผู้นำ หน้าที่ของผู้เฒ่าไม่ใช่การสั่ง แต่เป็นผู้ที่ให้คำแนะนำปรึกษา มีความแม่นยำในกฎระเบียบประเพณี การดำเนินชีวิต ตัดสินไกลเกลี่ยหากเกิดความขัดแย้ง ช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปัญหาในชุมชนก็มีไม่น้อย ปัญหาการทำมาหากิน ฝนแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด โจรลักวัวควาย เป็นต้นนอกจากนั้น ยังมีปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนหรือระหว่างชุมชนการละเมิดกฎหมายประเพณี ส่วนใหญ่จะเป็นการ "ผิดผี" คือ ผีของบรรพบุรุษผู้ซึ่งได้สร้างกฎเกณฑ์ต่างๆไว้ เช่น กรณีที่ชายหนุ่มถูกเนื้อต้องตัวหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน เป็นต้นชาวบ้านอยู่อย่างพึ่งพาอาศัยกัน ยามเจ็บไข้ได้ป่วย ยามเกิดอุบัติเหตุเภทภัย ยามที่โจรขโมยวัวควายข้าวของ การช่วยเหลือกันทำงานที่เรียกว่า การลงแขก ทั้งแรงกายแรงใจที่มีอยู่ก็จะ ช่วยเหลือเอื้ออาหารกัน การแลกเปลี่ยนสิ่งของ อาหารการกิน และอื่นๆจึงเกี่ยวข้องกับวิถีของชุมชน ชาวบ้าน ช่วยกันเก็บเกี่ยว สร้างบ้าน หรืองานอื่นที่ต้องการคนมากๆ เพื่อจะได้เสร็จโดยเร็ว ไม่มีการจ้าง

ในชุมชนต่าง ๆ จะมีผู้มีความรู้ความสามารถหลากหลาย บางคนเก่งทางรักษาโรค บางคนทางการเพาะพืช บางคนทางการเลี้ยงสัตว์ บางคนทางด้านดนตรีการละเล่น บางคนเก่งทางด้าน พิธีกรรม คนเหล่านี้ต่างก็ใช้ความสามารถเพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยไม่ถือเป็นอาชีพที่มีค่าตอบแทนอย่างมากมาย มี "ค่าครู" แต่เพียงเล็กน้อย ซึ่งปกติแล้ว เงินจำนวนนั้นก็ใช้สำหรับเครื่องมือประกอบพิธีกรรม หรือเพื่อทำบุญที่วัดมากกว่า ที่หมอยาหรือบุคคลผู้นั้นจะเก็บไว้ใช้เอง เพราะแท้ที่จริงแล้ว "วิชา" ที่ครูถ่ายทอดมาให้ลูกศิษย์จะต้องนำไปใช้เพื่อประโยชน์แก่สังคม ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว การตอบแทนจึงไม่ใช่เงินหรือ สิ่งของเสมอไปแต่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยวิธีการต่าง ๆ ด้วยวิธีชีวิตเช่นนี้ จึงมีคำถามเพื่อเป็นการสอนคนรุ่นหลังว่า ถ้าหากคนหนึ่งจับปลาช่อนตัวใหญ่ได้หนึ่งตัว ทำอย่างไรจึงจะกินได้ทั้งปีคนสมัยนี้อาจจะบอกว่าทำปลาเค็ม ปลาจ๋า หรือเก็บรักษาด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่คำตอบที่ถูกต้อง คือ แบ่งปันให้พี่น้องเพื่อนบ้าน เพราะเมื่อเขาได้ปลา เขาจะทำกับเราเช่นเดียวกัน

ชีวิตทางสังคมของหมู่บ้านมีศูนย์กลางอยู่ที่วัด งานบุญกิจกรรมของส่วนรวมจะทำกันที่วัด งานบุญประเพณีต่างๆ ตลอดจนการละเล่นมหรสพพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ เป็นครูสอนลูกหลานผู้ชาย ซึ่งรับใช้พระสงฆ์ หรือ "บวชเรียน" ทั้งนี้ก่อนนี้ยังไม่มีโรงเรียน วัดจึงเป็นทั้งโรงเรียนและหอประชุมเพื่อกิจกรรม ต่างๆ ต่อเมื่อโรงเรียนมีขึ้นและแยกออกจากวัด บทบาทของวัดและของพระสงฆ์จึงเปลี่ยนไป

ภูมิปัญญาชาวบ้านในสังคมปัจจุบัน ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ก่อเกิดและสืบทอดกันมาในชุมชนหมู่บ้าน เมื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับสังคมสมัยใหม่ ภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีการปรับตัวเช่นเดียวกัน ความรู้จำนวนมากได้สูญหายไปเพราะไม่มีการปฏิบัติสืบทอด เช่น การรักษาพื้นบ้านบางอย่าง การใช้ยาสมุนไพรบางชนิด เพราะหมอยาเก่ง ๆ ได้เสียชีวิตโดยไม่ได้ถ่ายทอดให้กับคนอื่น หรือถ่ายทอดแต่คนต่อมาไม่ได้ปฏิบัติ เพราะชาวบ้านไม่นิยมเหมือนสมัยก่อน ใช้ยาสมัยใหม่และไปหาหมอที่โรงพยาบาลหรือคลินิกง่ายกว่า งานหัตถกรรมทอผ้าหรือเครื่องเงิน เครื่องเงิน แม้จะยังเหลืออยู่ไม่น้อย แต่ก็ได้ถูกพัฒนาไปเป็นการค้าไม่สามารถรักษาคุณภาพและฝีมือแบบดั้งเดิมไว้ได้ ในการทำมาหากินมีการใช้เทคโนโลยีทันสมัย ใช้รถไถนาแทนควาย รถอีแต่นแทนเกวียน การลงแขกทำนาปลูกข้าวและปลูกสร้างบ้านเรือนก็เกือบจะหมดไป มีการจ้างงานมากขึ้น แรงงานก็หายากกว่าแต่ก่อน ผู้คนอพยพย้ายถิ่น บ้างก็เข้าเมือง บ้างก็ไปทำงานที่อื่น สังคมสมัยใหม่มีระบบการศึกษาในโรงเรียนมีอนามัยและโรงพยาบาล มีโรงหนัง วิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องบันเทิง ต่างๆ ทำให้ชีวิตทางสังคมของชุมชนหมู่บ้านเปลี่ยนไป มีตำรวจ มีโรงเรียน มีเจ้าหน้าที่ราชการฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนา และฝ่ายอื่นๆ เข้าไปในหมู่บ้าน บทบาทของวัด พระสงฆ์ คนเฒ่าคนแก่เริ่มลดน้อยลงลงไป

การทำมาหากินก็เปลี่ยนจากการทำเพื่อยังชีพไปเป็นการผลิตเพื่อการขาย ผู้คนต้องการเงินเพื่อซื้อเครื่องบริโภคต่าง ๆ ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ผลผลิตจากป่าก็หมด สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้นำการพัฒนาหลายคนที่มีบทบาทสำคัญในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เริ่มเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน และการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณีและค่านิยมสิ่งใหม่ ความรู้ใหม่เพื่อประโยชน์สุขของสังคม

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

www.kpp-local.go.th/files/download/๒๐๑๙๐๖๑๐๑๕๓๖๒๓mmnyzi.pdf

ที่มา : รวบรวมจาก สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ความหมายของปราชญ์ชาวบ้าน

ปราชญ์ชุมชน บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ความเหมือนกันระหว่างผู้ทรงภูมิปัญญาไทยกับปราชญ์ชาวบ้านคือ บทบาทและภารกิจใน การนำภูมิปัญญาไปใช้แก้ปัญหา และการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงจากอดีตถึงปัจจุบัน ส่วนความแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับระดับภูมิปัญญาที่จะนำไปแก้ปัญหาและถ่ายทอดกล่าว คือ ผู้ทรงภูมิ ปัญญาไทยย่อมมีความสามารถหรือภารกิจในการนำภูมิปัญญาระดับชาติไปแก้ปัญหา หรือถ่ายทอด หรือผลิตผลงานใหม่ๆ ที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติ โดยส่วนรวม ส่วนปราชญ์ชาวบ้านมีความสามารถหรือ ภารกิจในการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไปแก้ปัญหาหรือถ่ายทอดในท้องถิ่น

ปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้านคนส่วนใหญ่มักจะคิดถึงองค์ความรู้หรือภูมิปัญญา ที่มาจากชาวบ้าน เป็นความรู้ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ปรับตัวผ่าน ประสบการณ์ที่สั่งสมพัฒนาและสืบทอดกันต่อๆมา เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตได้อย่างมี ความสุขหลักการแนวคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์ เป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยปัจจุบันนี้ควรได้เรียนรู้และ นำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต การนำภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติใช้ในระดับบุคคล และชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี บรรพบุรุษของชาวไทยเป็น ชนชาติที่มีศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่เก่าแก่ สืบทอดกันมานานนับร้อยนับพันปี โดยบรรพบุรุษ ของชาวไทยได้นำเอาความรู้ความสามารถด้านต่างๆถ่ายทอดให้คนรุ่นหนึ่งไป สู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยมีการ ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยเพื่อนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นโดยความรู้ความสามารถเหล่านี้จะ เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึงบุคคลในสังคมชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ จากการสั่งสมประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน

แหล่งข้อมูลอ้างอิง <https://district.cdd.go.th/muang-suphan/service>

ด้านเกษตรกรรม

และ

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปรากฏชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปรากฏชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นายสิงห์คำ.....สกุล .....เคหัง.....อายุ .....๗๕.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๖๑.....หมู่ที่ .....๔.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๑-๐๒๕๖๐๖๒..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม   ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม   ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ด้านศิลปกรรม   ด้านอื่นๆ

- ชำนาญด้านการเกษตรผสมผสาน ปลูกกะหล่ำดอก ก่ำหล่ำปลี ต้นกล้วย ผักชะอม ถั่วฝักยาว ต้นมะขาม
ผักเคล(kale) ผักเผ็ด ต้นมะละกอ มะเขือยาว ต้นหอม ต้นมะนาว หน่อไม้ฝรั่ง ว่านหางจระเข้ ผักกูด ผักหนาม
ส้มโอ มะพร้าว ตำลึง ต้นมะรุ่ม

- พื้นที่ใช้สอย ๙ ไร่

- ทำปุ๋ยอินทรีย์(น้ำปุ๋ยหมัก) โดยนำเศษอาหารจากครัวเรือนมาทำปุ๋ยหมัก

- เลี้ยงไก่ไข่

- เลี้ยงปลา (ปลากดุก ปลานิล ปลาชิว) บ่อปลานิลมีจำนวน ๖ ไร่

- เก็บเมล็ดพันธุ์ไปตากเพื่อนำมาปลูกต่อ

- สามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้ได้

-ชำนาญด้าน ประเภทและพันธุ์ของต้นกล้วย การปลูกต้นกล้วย (อำเภอแม่สาและอำเภอแม่อน)

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๕ มกราคม ๒๕๖๘ .....
 ผู้รายงาน ..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง .....
 ตำแหน่ง ..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน .....
 โทรศัพท์ ..... ๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑ .....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นางพิศมัย.....สกุล .....ลี้สมวงศ์.....อายุ .....๗๐.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๑๐๖.....หมู่ที่ .....๔.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๙-๔๓๕๗๐๘๗..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม   ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม   ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ด้านศิลปกรรม   ด้านอื่นๆ

- ชำนาญด้านการเกษตรกรรม
- นำเศษอาหารไปเลี้ยงไส้เดือนเพื่อได้ปุ๋ยมูลไส้เดือน
- มีความรู้ทางด้านการใช้ปุ๋ยไส้เดือน
- ใช้ตะขாயคลุมบ่อดินเพื่อป้องกันไส้เดือนจากนกและมด
- นำเศษอาหารจากครัวเรือนทำเป็นน้ำปุ๋ยหมัก(ปุ๋ยอินทรีย์) เพื่อนำไปใช้และจำหน่าย
- เป็นวิทยากรโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลต้นเปา
- เป็นครูของโรงเรียนบ้านแม่โจ้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะเลี้ยงไส้เดือนเพื่อที่จะได้มูลไส้เดือน
- มีนักศึกษามาขอความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยไส้เดือน

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘ .....

ผู้รายงาน..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง .....

ตำแหน่ง..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน .....

โทรศัพท์..... ๐๖๔-๖๓๙๕๖๖๑ .....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นายคำ.....สกุล .....เคหา..... อายุ ๖๒.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๓๕๐ หมู่ที่ ๕ ตำบล หนองหาร อำเภอ สันทราย
จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ ๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๙๓-๑๕๑๐๙๙๓..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม   ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม   ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ด้านศิลปกรรม   ด้านอื่นๆ

- เกษตรเงินออม ปลุกกุยช่าย มะเขือ คะน้า ผักปลัง กำหล้า ผักกาด ถั่วฝักยาว
- นำกากเห็ดมาใช้แทนขี้วัว (รับซื้อมาจากโรงเพาะเห็ดใกล้ๆหมู่บ้าน)
- เน้นปลูกขายและให้ความรู้
- ใช้ไส้เดือนในการพรวนดินเพื่อจะได้ปุ๋ยมูลไส้เดือน
- ต้นกุยช่าย ๑ เดือนตัด ๒ ครั้ง
- ทำปุ๋ยอินทรีย์(น้ำปุ๋ยหมัก) นำเศษอาหารจากครัวเรือนมาทำปุ๋ยหมัก
- ปลูกผักตามฤดูกาล
- เปิดพื้นที่ให้คนเข้ามาศึกษาดูงานพร้อมกับให้ความรู้

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ .....๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.....
ผู้รายงาน..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง.....
ตำแหน่ง.....เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน.....
โทรศัพท์.....๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑.....

๒
ด้านอุตสาหกรรม
และหัตถกรรม

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นางณัฐวัลย์.....สกุล .....โพธา.....อายุ .....๖๐.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ...๓๕๕/๕ หมู่ที่ ...๓...ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๑-๙๙๒๐๑๖๔..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านอื่นๆ

- ชำนาญงานหัตถกรรม

- ทำเรือไม้มงคล

- ประสบการณ์ ๓๐ ปี

- ทำเรือไม้สำเภานขนาดใหญ่ กลาง เล็กจัมโบ้ ซุปเปอร์จิ๋ว

- มีผู้ช่วย ๒ คน

- รับผิดชอบมาประดิษฐ์เป็นเรือเอง

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ๓ ดาว O -TOP

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ .....๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.....
ผู้รายงาน..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง.....
ตำแหน่ง.....เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน.....
โทรศัพท์.....๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑.....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นางนฤมล.....สกุล .....ชัยภูมิ.....อายุ .....๖๙.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๑๙๒.....หมู่ที่ .....๔.....ตำบล .....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๙๓-๑๓๒๕๕๒๐..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านอื่นๆ

- ใช้วัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นชิ้นงานต่างๆ เช่น นำชองกาแพมาสานเป็นตะกร้า นำเศษผ้าที่ได้ มาทำเป็นผ้าปูโต๊ะ
ผ้าคลุมเตียง กระเป๋า พรหมเช็ดเท้า

- ชองกาแพได้มาจากการตีหมาแพทุกวัน และผ้าได้มาจากเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นๆนำเศษผ้ามามอบให้และนำมา
เย็บต่อกัน

- สอนทำถุงใยแมงมุมหรือตุ้งใยแมงมุม จากเส้นฝ้ายหรือเส้นไหม

- สอนผู้สูงอายุในชุมชนป่าไผ่สานตะกร้ากับกระเป๋า

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ .....๑๕ มกราคม ๒๕๖๘.....
ผู้รายงาน..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง.....
ตำแหน่ง.....เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน.....
โทรศัพท์.....๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑.....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นางมยุเรศ.....สกุล .....วีรพันธ์นันติ.....อายุ .....๕๔.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๑๐๖.....หมู่ที่ .....๑๑.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๙๓-๑๔๑๐๙๙๓.....E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านอื่นๆ

- ปักลายเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ
- ปัก Handmade ระบายแบบลายผ้า (ปักเย็บด้วยมือโดยไม่ใช้เครื่องจักร)
- มีความชำนาญในการปักลายผ้า
- เป็นวิทยากรสอนรายบุคคล (สอนผู้ที่สนใจในด้านปักลายผ้า)

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘ .....

ผู้รายงาน ..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง .....

ตำแหน่ง ..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน .....

โทรศัพท์ ..... ๐๖๔-๖๓๘๔๖๖๑ .....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ ..... นายบุญยืน.....สกุล ..... ทิพนี.....อายุ ..... ๗๒.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ..... ๑๓.....หมู่ที่ ..... ๕.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ ..... ๕๐๒๑๐.....

เบอร์โทรศัพท์..... ๐๙๘-๕๕๘๔๘๑๕..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

- ด้านการเกษตรกรรม   ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม   ด้านการแพทย์ไทย
 ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ด้านศิลปกรรม   ด้านอื่นๆ

- ชำนาญด้านการตีมีด ตีดาบ ทำปลอกมีด
- ทำมีดในครัว มีดจ้าว
- ตีดาบเพื่อนำมาโชว์การแสดง และเป็นของตกแต่งบ้าน
- วิธีการตีมีด คือ ตีด้วยค้อน อดด้วยเตาถ่านใช้วิธีการแบบโบราณ
- เหล็กที่นำมาตี มีด ดาบ เป็นเหล็กแทนบรณยนต์
- สามารถสอนตีมีดได้

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๔ มกราคม ๒๕๖๘ .....

ผู้รายงาน ..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง .....

ตำแหน่ง ..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน .....

โทรศัพท์ ..... ๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑ .....

ด้านศิลปกรรม

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ ..... นายอัครศิลป์ .....สกุล ..... แผนชัยภูมิ .....อายุ ..... ๖๐ .....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ..... ๓๕๙/๑๔ ..... หมู่ที่ ..... ๕ ..... ตำบล ..... หนองหาร ..... อำเภอ ..... สันทราย
จังหวัด ..... เชียงใหม่ ..... รหัสไปรษณีย์ ..... ๕๐๒๙๐ .....

เบอร์โทรศัพท์ ..... ๐๙๓-๕๓๒๔๙๒๖ ..... E-mail : .....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านอื่นๆ

- ทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด ยาดมสมุนไพร ยาหม่อง หมากสู่มามากเบ็ง

- สอนชาวบ้านเพื่อนำความรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพได้

- อดีตซื้อกระดาษสามาชุบทำดอกไม้จันทน์เอง ปัจจุบันซื้อโครงและดอกไม้มาทำเนื่องจากประดิษฐ์เองไม่ทันและไม่
คุ้มค่าแรง โครงปักดอกไม้จันทน์ทำจากต้นกก หากใช้ฟางจะเสียบดอกไม้ยากกว่า

- สามารถเป็นพิธีกรได้

- การทำยาดมสมุนไพร เฉลี่ยการทำ ๑ ครั้งจะได้จำนวน ๔๐-๕๐ ขวด หมักสมุนไพรไว้ประมาณ ๗ วัน จากนั้น
ถึงผสม น้ำพิมเสน การบูร น้ำมันยูคาลิปตัส และเมนทอล ทำให้สดชื่น

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.....
ผู้รายงาน..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง.....
ตำแหน่ง..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน.....
โทรศัพท์..... ๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑.....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นายสมบัติ.....สกุล .....สมอบ.....อายุ .....๕๘.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๑๓๕.....หมู่ที่ .....๕.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๔-๘๙๙๗๑๕๓..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม ด้านอื่นๆ

- แกะสลักไม้ - แกะสลักเทียน - ประสบการณ์แกะสลัก ๓๐ ปี

- รับแกะสลักไม้เป็นรูปช้าง ธรรมชาติ ป่าไม้ ทิวเขา

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ..... ๑๔ มกราคม ๒๕๖๘ .....

ผู้รายงาน ..... ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง .....

ตำแหน่ง ..... เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน .....

โทรศัพท์ ..... ๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑ .....

แบบสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขต เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่

*****

๑. แหล่งเรียนรู้/ปราชญ์ชาวบ้าน /ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ .....นายธีรวัฒน์.....สกุล .....ขุนนา.....อายุ .....๖๑.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ .....๑๓๑/๒.....หมู่ที่ .....๑.....ตำบล.....หนองหาร.....อำเภอ.....สันทราย
จังหวัด.....เชียงใหม่.....รหัสไปรษณีย์ .....๕๐๒๙๐.....

เบอร์โทรศัพท์.....๐๘๐-๘๘๘๘๘๘๘๕..... E-mail :.....

๒. ความชำนาญ/หลักสูตร

ด้านการเกษตรกรรม   ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม   ด้านการแพทย์ไทย

ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ด้านศิลปกรรม   ด้านอื่นๆ

- ทำพวงหรีด ประดิษฐ์ดอกไม้ พุ่มดอกไม้

- นำวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว เช่น แกนทิชชู เศษกระดาษ ก่อ่ง ขวดพลาสติก นำมาประดิษฐ์เป็นแจกันดอกไม้และกล่องใส่ทิชชู

- ซื้อกระดาษมาทำเป็นพวงหรีดเอง

- ออกบุงงานฤดูหนาว เป็นวิทยากรให้ความรู้ผู้สูงอายุในการสอนทำช่อดอกไม้

๓. ผลงาน/รางวัลที่ได้รับ

- ไม่มี

๔. ภาพกิจกรรม

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ .....๑๕ มกราคม ๒๕๖๘.....

ผู้รายงาน.....ส.ท.ธิปไตย พุ่มพวง.....

ตำแหน่ง.....เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน.....

โทรศัพท์.....๐๖๔-๖๓๙๔๖๖๑.....

เทศบาลเมืองแม่โจ้

จังหวัดเชียงใหม่